

1. PEATÜKK

ARTHURI KALLEIM KAASA

Mu kalleim kaasa ... tõesti on need Teie kirjad teinud mind nii rõõmsaks ja õnnelikuks, et ma juba kujutasin ette, kuid näen Teie Kõrgust ning vestlen temaga ja emban oma armastatud naist.

WALESI PRINTS ARTHUR ARAGÓNI CATHERINE'ILE, 1499

See lugu saab alguse Hispaanias. 1485. aasta 16. detsembril, vaid mõni kuu pärast ajalukku läinud lahingut Bosworthi väljal, milles Henry VII endale Inglismaa trooni kindlustas, nägi ilmavalgust printsess nimega Catherine (ehk Catalina). Tal olid ebatavalised vanemad. Catherine oli mitte ühe, vaid kahe valitseva monarhi, Kastiilia Isabeli ja Aragóni Fernando – „Katoliiklike Majesteetide”,* nagu paavst neid hiljem nimetab – tütar.¹ Tol ajal sündis Euroopas palju väikesi printsesse, võimsate kuningate ja strateegiliselt soodsal positsioonil hertsogite tütreid, kelle abieluline tulevik hiljem Catherine'i omaga haakus ja ühte põimus. Kuid Catherine'ile ja tema kolmele vanemale õele sai osaks eriline saatuse. Nende ema oli valitsev Kastiilia kuninganna ning ühtlasi Aragóni kuninga abikaasa.

Catherine oli Isabeli ja Fernando noorim laps. Esimesed viisteist aastat (tollal pool naisterahva keskmisest elueast ja nagu hiljem selgus, peaaegu kolmandik tema enda elust) veetis ta oma märkimisväärse ema kaitse ja juhatuse all. Sest Isabeli unikaalsele positsioonile valitseva kuningannana lisandus ülimalt kohasel moel just selline jumalakartliku iseloomu ja sõjaliste saavutuste kombinatsioon, mis oli temast 1490. aastateks teinud Euroopas tõelise imetlusobjekti. 1497. aastal viitas üks pelgalt abikaasa rolli täitev kuninganna – Yorki Elizabeth –

* Ka Katoliiklikud Monarhid, Katoliiklikud Kuningad, hispaania keeles *los Reyes Católicos*. – Tõlkija märkus.

„väljapaistvale väarikusele ja vooruslikkusele, mida Teie Majesteet nii säravalt ja suurepäraselt üles näitab, et Teie kõrgestikiidetud nime alata muudes maades valjul häälel nimetatakse ja kõikjal levitatakse”.² Niisamuti nagu tollane Euroopa oli kustumatus vaimustuses Katoliiklikust Isabelist, oli seda ka ta lihane tütar Catherine.

Sestap kasvas Catherine juba varaseimast lapsepõlvest peale üles sügavalt teadlikuna sellest väarikusest, millesse ta oli sündinud Hispaania tütrena – ehk infantana; teadlikuna sellest, et ta on tõeline kuninglik printsess (erinevalt neist, kel madalam sünnipära või vähem kindlustatud tiitel), ja see teadmine ei jätnud teda maha kogu elu jooksul. Catherine'i ilmaletuleku hetkeks oli kodusõda, millele Isabel oma trooniletõusul 1474. aastal pidi vastu astuma, ammu unustusehõlma vajunud. Seepärast valitses Catherine'i lapsepõlve üle kujund mitte lihtsalt paarisrakendina töötavast kuningast ja kuningannast, vaid õilmitsevast kuninglikust perekonnast.

Ta kolm vanemat õde, Isabel, Juana ja María sündisid vastavalt 1470., 1479. ja 1482. aastal, kuid neist tähtsam oli 1478. aasta juunis ja seega seitse aastat enne Catherine'i ilmavalgust näinud infant Juani saabumine. Õed jumaldasid kena, lõbusaloomulist ja pealtnäha tervisest pakatavat infanti, ja pole ka ime. Ühtlasi oli infant Juani sünd pärast kaheksa-aastast vaheaega ta vanematele märk Jumala heatahtlikust ettehooldusest. Erinevalt Kastiiast kehtis Aragónis Saali seadus, mille kohaselt naine ei saanud troonile tõusta; kuid Juan pärib kord mõlema vanema kuningriigi. Terve see perekonnaportree kümbles lootusrikka tuleviku kuldses kumas.

1485. aasta kevadel avastas kuninganna Isabel, et on taas käima peal. Neli võitlusi täis aastat oli ta olnud hõivatud Lõuna-Hispaania tagasivõtmisega („*reconquista*’ga”) mauridelt. Kannustatuna osalt ristisõdjalikust katoliiklikust usuinnust ja teisalt hoopis teistsorti kirest – territoriaalse laienemise soovist –, oli Isabel mitte sugugi vähemal määral kui Fernando heitnud end sõjakäikude halastamatusse rüppe (ja selle tõttu üle elanud vähemalt ühe nurisünnituse). Selgi korral ei lasknud kuninganna õnnistatud seisundil segada oma aktiivset osalust kogu ettevõtmises. Suveharjal võeti mauridelt tagasi Ronda. Ja alles sügisel jõuti nii kaugele, et Isabel sai asuda teele põhja poole kavatsu-

sega puhata hispaanlaste põhibaasis Córdoba. Kuid ta plaanid nurjas üleujutus – sügis oli erakordselt vihmane – ning lõpuks juhtus Toledo peapiiskopile kuuluvas Alcalá de Henarese lossis, et kuninganna andis elu tütrele, kes jäi tema viimaseks lapseks.

Tüdrukule valitud nimi on tähendusrikas. Ehkki Catherine'i lapsepõlves kasutati hispaaniapärase vormi Catalina, ristiti ta siiski Inglise printsessi järgi: selleks oli Isabeli vanaema Lancasteri Catherine.*³ Isabeli laste soontes voolavale Hispaania ja Portugali kuninglikule verele oli lisatud tugev annus Plantagenetide oma. (Vaata sugupuud nr 1.) Isabeli isa põlvnes kahel puhul John of Gauntist,** nii tolle esimesest abielust oma nõo Lancasteri Blanche'iga kui ka teisest liidust Kastilia Constanza. (Ka Fernando esivanemate seas oli Plantagenete; tema oli võrsunud pisut kaugemalt, ühest Henry II tütrest.)

Catherine'i esimesed lapsepõlveaastad olid täis seiklusi ja nii mõnigi kord sama katsumusterohked kui oli olnud ta ema rasedus. Isabeli õukond kujutas endast ikka veel enamjaolt rändlaagrit. Tuli ette häireolukordi, nagu tulekahju piiramislinnakus, oli see siis juhuslikust sädemest sündinud või väiksemat sorti kallaletungi tulemus. Ja Catherine oli tunnistajaks veel ühele mauride rüüsteretkele, mis sai tuntuks kui „Kuninganna madin”, mispuhul kuninglikud daamid, noored ja vanad, pidid põlvili maas palvetama oma turvalisuse eest. Siiski edenes *reconquista* kõigile takistustele vaatamata vääramatult. Catherine kasvas üles sõjaliste kordaminekute õhkkonnas. Nagu märkis üks kaasaegne Granada nimega seotud sõnamängus: „Granaatõun pannakse tükk tüki järel nahka.”⁴ Lõplik triumf saabus veidi pärast Catherine'i kuuendat sünnipäeva.

1492. aasta jaanuaris langes mauride kuningriigi kants Granada Hispaania monarhide kätte. Fernando ja Isabel ratsutasid oma laste saatel

* Ka Catherine (või Katherine) Plantagenet (1373–1418); John of Gaunti ja ta teise naise Kastilia Constanza tütar. Tema poeg Kastilia kuningas Juan II oli Isabeli isa. – *Tõlkija märkus.*

** Lancasteri ja Akvitaania hertsog John of Gaunt (1340–1399) oli Inglise kuninga Edward III ja Hainault' Philippa poeg ning hilisema Inglise kuninga Henry IV isa. Oma hüüdnime sai ta sünnikoha Genti järgi, mille tollane ingliskeelne nimetus oli Gaunt. – *Tõlkija märkus.*

Alhambra suurde paleesse ja võtsid selle enda valdusse. Järgnenud katooliklik tänapuha seal, kus kord olid võimutsenud islami tseremooniad, kuulutas ette Hispaania monarhia kõige võidukamaid aastaid.

See periood märkis ka Catherine'i haridusteed. Isabel ise oli tõusnud troonile ootamatult tänu seadusliku pärijata poolvenna õnnetule hukkasaamisele. Isabeli oli kasvatatud eraldatud kloostriis ning tal puudusid Euroopa näitelaval tegutsevale – nii nais- kui meessoost – riigimehele vajalikud oskused. Iseäranis polnud tal vähimatki aimu ladina keelest, ja kuna ladina keeleta oluaks rahvusvaheline diplomaatia tollal mõeldamatu, tuli tal see ära õppida täiskasvanuna, mis oli teadagi raske ülesanne. Nõnda viis Isabeli isiklik eestkostja ja huvi õppimise vastu klassikalise hariduse üleüldise taassünnini Hispaanias, kusjuures õpetlasi, nende seas Pietro Martire Anghierast,* kutsuti kohale eeskätt Itaaliast. Sellest renessansist ei jäetud eemale naisterahvaidki – kellest on teada, et neid leidis Alcalá ja Salamanca ülikoolide retoorikaõppejõudude hulgas.

Hiljem kiitles Pietro Martire: „Ma olin peaaegu kõikide Hispaania printside ja kõigi printsesside kirjanduslik kasuisa.”⁵ Printsides ja printsessides kasvatuses osalesid teisedki väljapaistvad humanistid, nagu poet Antonio Geraldini ja ta vend Alessandro. Sest kuninganna Isabel oli kindlalt otsustanud, et tütardele tuleb võimaldada neid hüvesid, mis temale polnud lubatud. Selles suhtes tegutses ta mitte ainult kui tark ja ettenägelik ema, vaid Fernandoga üksmeelel ka kui tark ja ettenägelik monarh. Kui meessoost troonijärglus oli kord juba kindlustatud, ei vaadatud printsessi sünnile, kes suurtsugu abielu kaudu võiks tegutseda oma vanemate saadikuna, sugugi mitte kui õnnetusele. „Kui Teie Kõrgus kingib meile veel kaks või kolm tütar,” kirjutas Hispaania kroonik Hernando del Pulgar 1478. aastal Isabelile, „saab Teile kahekümne aasta pärast osaks õnn näha oma lapsi ja lapselapsi kõigil Euroopa troonidel.”⁶ Catherine'i sünd tähendas niisiis, et Isabelil oli nüüd neli taolist saadikut. Ta oli endale pähe võtnud, et nad tuleb hästi välja õpetada.

* Hispaaniapäraselt Pedro Mártir de Anglería (1457–1526); Itaalias sündinud Hispaania ajaloolane; kirjutas esimesed ülevaated avastusretkedest Kesk- ja Lõuna-Ameerikasse. – *Tõlkija märkus*.

Selle tulemusena õppis Catherine tundma mitte ainult missaali ja Piiblit, vaid ka klassikuid, nagu Prudentius ja Juventus, püha Ambrosiuse ja püha Augustinuse kirjutisi, püha Gregoriust, püha Hieronymust, Senecat ja Rooma ajaloolasi. Lõpuks kõneles ta väga soravalt head klassikalist ladina keelt. Lisaks peeti tarvilikuks teadmisi tsiviil- ja kanoonilise õiguse alal, samuti heraldikas ja genealoogias – on sõnadetagi selge, kui olulised olid need kaks viimast ühele renessansiajastu printsessile, kel oli määratud võtta sisse koht keerukas maailmas, kus väline hiilgus sümboliseeris sageli võimu! On juhitud tähelepanu sellele, et Inglise Aragóni Catherine näitas üles „selliseid vaimuomadusi ... millega võivad tõsiselt võistelda vaid vähesed kuningannad”. Mis polnud iseenesest üldsegi üllatav.⁷ Oli ta ju üles kasvanud õukonnas, kus nii mehed kui naised uskusid, et „soov teadmisi omandada on inimkonna universaalne omadus”.⁸

Catherine'i intellektuaalsete saavutuste kõrval ei jätud loomulikult unarusse ka muusikat, tantsimist ja joonistamist – renessansiajastu naisterahva traditsioonilisi elegantseid oskusi. Ent kuninganna Isabel andis oma tütardele edasi veel ühe üldnaiseliku tava – põhiliste majapidamisoskuste traditsiooni, mis oli ehk seda kaalukam, et naised, kes neid oskusi rakendasid, olid abielus kuningate ja ertshertsogite, mitte aga kaupmeeste või talupoegadega. Kõneldi, et kuninganna Isabel tahtis tingimata kõik kuningas Fernando särgid ise õmmelda. Kahtlemata õpetati ta tütreid ketrama, kangast kuduma ja küpsetama; Catherine omakorda võttis abikaasa särkide väljaõblemist nii oma kohuse kui ka õigusena. Ja Catherine'i pidev muretsemine oma mehe mugavuse materiaalse poole eest – puhtad linad sõjakäikudel või äkiline vajadus hilise õhtusöögi järele, mis tuli serveerida kuninganna ruumidesse – kujutab endast intiimset vastukaalu sellele majesteetlikkusele, mille ta endaga Inglise õukonda kaasa tõi.

Peale selle jättis Isabel tütardele veel ühe isikliku pärandi, millel olid olulised emotsionaalsed tagajärjed. Troonileasumisel oli Isabel kuulutanud ennast – ja mitte ennast koos abikaasaga – *la reina propietaria*'ks. See tähendab, et „omandiõigus” Kastilias troonile kuulus temale isiklikult, ehkki Fernando tegutses tegelikult kogu aeg kaasvalitsejana. Samuti keeldus Isabel muutmast Kastilias pärimisseadust,

mis lubas ta vanimal elusoleval tütrele tema järel troonile tõusta, kui ta peaks surema meessoost pärijata; ehkki sellisel juhul oluks õigupoolest suurima õigusega meessoost troonipretendent Fernando kui Isabeli teise põlve nõbu. Ent selle jõuliselt väljendatud avaliku seisukohavõtuga (mille juured peitusid tõenäoliselt Kastiiilia ülikute vihaleajavas keeldumises kummardada aragoonlaste ees) käis eraelus kaasas abikaasalik alistumine Fernando kui mehe autoriteedile ning sügav usk kõikide abielude – ja eriti tema oma abielu, mis oli sünnitanud kahe riigi viljaka ühenduse – jumalikult määratud loomusesse.

Abikaasa oli Jumalast saadetud. „See on tema, see on tema,” olevat Isabel hüüatanud oma esimesel kohtumisel Fernandoga, kelle ta eksimatult noorte härrasmeeste summast välja valis.⁹ Mis tahes kuninglikud õigused tal ka ei olnud, alistus naine oma mehele ja oli temaga endastmõistetavalt ühendatud kogu eluks; ent seesama Jumalast määratud köidik, mis sidus naist, sidus samamoodi ka meest. Kaks Isabeli tütardest – Juana ja Catherine – näitasid hiljem, ehkki väga erineval moel, üles täielikku pühendumust abikaasale, kes oli neile antud esmajoones riiklikel põhjustel, ent kahtlemata ka Jumala tahtel.

Ja siis oli veel Isabeli sügavalt jumalakartlik loomus: range, andlik, siiras, alati kuulekas oma usulistele nõuandjatele, oma pihhiisadele, justkui otsides, sarnaselt abikaasale alistumisega, veelkordset lepitust selle kõrge positsiooni eest, mida ta täitis ja mis naise jaoks nii ebatavaline oli. Sellegipoolest on Catherine'i tuleviku seisukohalt tähendusrikas, et Erasmuse ja hiljem ka Catherine'i hispaanlasest kaasmaalase Juan Luis Vivese propageeritud humanistlik ideaal ei nõudnud kõrgest positsioonist loobumist kloostri kasuks. Peeti täiesti võimalikuks elada läbinisti kristlikku elu ilmalikus maailmas teistsuguse kutsumusena.¹⁰

On vaevalt üllatav, et nii väga naisterahvas nagu Isabel ilmutas ka harukordset vooruslikkust. Tõepoolest on tähelepanuväärne, et Isabelist põlvnevatele Euroopa printsessidele oli loomuomane kõrge kombelisuus käsikäes abikaasaliku allaheitlikkusega; erinevalt sellest kärsitust verest, mis voolas Tudorites – Catherine'i tulevastes meheõdedes –, kes loendamatuil puhkudel lubasid südamel või füüsilistel ihadel valitseda mõistuse üle.

Teisalt pole isiklik kasinus hoopiski see märksõna, mida kasutada Catherine'i isa Fernando kohta, kelle kõrvalehüpped said kiiresti kurikuulsaks kogu Euroopas (Machiavelli ülistas tema riigimehelikkust oma „Valitsejas”). Mehe armulood vihastasid Isabeli – nagu taolised asjad ikka –, siiski kahandamata ta pühendumust, rääkimata tunnetest abielu jumaliku iseloomu suhtes. Selles mõttes ei pakkunud Isabel oma kasvueas tütardele mingit unikaalset mõõdupuud; vastupidi, ta lihtsalt järgis valitsevate või valitseja kõrval seisvate (Isabel ise täitis muidugi mõlemat rolli) kuningannade traditsioonilist eeskujut. Ta võis pahandada või raevutseda, puhtalt inimlikul tasandil armukadedust tunda; ent talle ei tulnuks eales pähegi, et armukesest võiks saada abikaasa. See oli Isabeli – või ka ta tütre – jaoks mõeldamatu.

Mis Fernandosse puutub, siis olid ehk tema suurimaks pärandiks Catherine'ile intelligentsus ja ellujäämisvõime. (Ehkki ka Fernando oli sügavalt usklik – tema iseloomu see külg jääb mõnikord Isabeli taevani kiidetud jumalakartlikkuse taustal märkamata.) Isabeli perekonnas esines teatud tasakaalutust, mis pärines tema emalt, Portugali printsessilt,* ja võis alguse saada lapse sünnile järgnenud masendusest.¹¹ Traagilisel kombel ilmneb see vaimunõtrus Catherine'i ühe õe** juures, ent Catherine ise suutis võimalikud hüsteerilised kalduvused enamjaolt kontrolli all hoida; kõigi oma katsumuste vältel säilitas ta Fernando äärmise tervemõistuslikkuse. Kasvatuse poolt sisendatud tugeva perekonnatundega Catherine imetles oma isa väga: näiteks tolle krooniline vimm Prantsusmaa vastu, mille tingis tema enda Aragóni kuningriigi geograafiline asukoht, oli üks neist hoiakutest, mis kahtlemata vormisid ka Catherine'i suhtumist. Ning isa abieluväliseid suhteid oli teda õpetatud pidama pelgalt sobivaks kompensatsiooniks riiklike huvide kaitsmise eest.

Ootuspäraselt peegeldasid kuningas Fernando poolt oma lastele kavandatud abieluliidud tema kinnismõtet Prantsusmaa

* Portugali Isabel (1428–1496). – *Tõlkija märkus.*

** Kastilialine Juana ehk *Juana la Loca* (1479–1555); valitses Kastiliat koos abikaasa Philipp Ilusaga ja hiljem Aragóni koos oma poja, keiser Karl V-ga. Mõnede ajaloolaste arvates kannatas ta skisofreenia all. – *Tõlkija märkus.*

neutraliseerimisest – või veelgi parem, ümber piiramisest. Selles dünastilises malepartiiis, mille mängulauaks oli kogu Euroopa, tegutsesid võtmefiguuridena Burgundia ja Austria. 1477. aastal olid need kojad ühinenud Charles Südi pärija Burgundia Marie ja Austria Maximiliani abieluga. Sellele kuninglikule paarile sobivalt sündinud poeg ja tütar, kes vanuselt vastasid Hispaania printsessile ja printsile, asetasid Fernando käeulatusse tema kõige hiilgavama *coup*.* 1496. aasta augustis – kolm aastat pärast seda, kui Maximilian oli valitud Püha Rooma keisririigi etteotsa – lahkus Catherine'i veel mitte seitsmeteistkümnene õde Juana Burgundia õukonda, et astuda altari ette Austria ertshertsogi Philippiga; järgmise aasta aprillis pandi ta kaheksateistaastane vend infant Juan paari ertshertsoginna Margarethega, kes oli selleks Hispaaniasse toodud.

Ent ehkki Habsburgid olid tegelastest silmapaistvaimad, polnud nad selles mängus kaugeltki ainsad osalised. Esimene abielu, mille kuningas Fernando organiseeris – vanimale tütrele Isabelile, kes pandi mehele Portugali printsile Dom Afonsole –, peegeldas veel ühte igavest kinnisideed. Mida Šotimaa oli Inglismaale, seda oli Portugal Hispaaniale: naaber, kelle geograafiline lähedus tegi temast pidevalt kas potentsiaalse liitlase või potentsiaalse vaenlase; siit ka terve seeria lootusrikkalt rahustava toimega kuninglikke abielusid, mida tol perioodil nende kahe riigi vahel sõlmiti. Samuti ei lastud Dom Afonso enneaegsel surmal Portugali-sidemeid rikkuda: 1496. aastal sunniti Isabel abielluma Afonso lihase onu, Portugali uue kuninga Manueliga.

Ja siis oli veel Inglismaa. Esmapilgul kujutas Inglismaa endast tagasihoidlikku jõudu Hispaania, Prantsusmaa ja Habsburgide impeeriumi (milleks too peagi muutus) võimsa trio kõrval; koos Walesiga ulatus selle elanike arv pelgalt kahe ja poole miljonini võrrelduna Kastilia ja Aragóni seitsme ja poole ning Prantsusmaa viieteistkümneme miljoniga.¹² Siiski olid Inglismaal teatud loomupärased eelised mis tahes diplomaatilises või sõjalises mängus. Peale juba mainitud Inglise-Kastiilia liitude oli omal ajal üles kerkinud ka küsimus Isabeli enda abielust mõne Yorki printsiga – ehk Edward IV või Clarence'i hertsogiga. Jälle kord oli põhiteguriks geograafiline asend. Hispaania

* Löök, hoop; tegu; meisterlik saavutus. – Tõlkija märkus.

kaubasaksad, kes tahtsid jõuda Madalmaadesse, Hispaaniasse suunduvad Burgundia kaupmehed või rändajad vajasid Inglise sadamate kaitset, kui Prantsusmaa oli neile suletud. Pealegi oli Prantsusmaa 1480. aastatel – rahva mälus mitte just väga kaua aega pärast Agincourt'i lahingut – Inglismaa põlisvaenlane. Ehkki Prantsusmaal jäi inglaste ainsaks valduseks Calais, säilitati iidsed Inglise taotlused Prantsuse territooriumile ja Prantsusmaa kroonile ning kuulutati neid valjul häälel igal sobival juhul.

Fernando seisukohast oli Inglise kuninglikus abielus peituvaks tegelikuks probleemiks sealse vastse valitsejadünastia kõikuv jalgalune. 1485. aasta augustis oli Lancasteri Henry end Inglismaa troonil sisse seadnud kui Henry VII, esimene Tudorite soost monarh. Lõppkokkuvõttes kindlustas ta aujärje endale mõõgaga Bosworthi väljal. Sest kahtlemata oli dünastilises mõttes nii mõnelgi sellele hoopis suurem õigus – mitte ainult neil, kelle Henry naiseks kosis, Edward IV tütre Elizabethil, vaid ka teistel Yorki koja esindajatel. (Vaata sugupuud nr 2.)

Isegi Henry väljahõigatud positsioon Lancasteri koja meessoost pärijana oli lähemal vaatlusel kuidagi kahtlane. See oli talle sülle kukkunud ema, Richmondi krahvinna Margaret Beauforti kaudu, kes oli John of Gaunti järeltulija tema kolmandast abielust oma armukese Katherine Swynfordiga (erinevalt Aragóni Catherine'ist, kes põlvnes Lancasteri hertsogi kahest esimesest, „kuninglikust” abielust). Margareti vanaisa John Beaufort oli tegelikult sündinud enne John of Gaunti laulatust Katherine Swynfordiga, ehkki sai hiljem legitimeeritud. Siiski ei jätnud Henry VII kunagi rõhutamata, et ta ei raja oma troonitaotlust abikaasa nõudlusele, kes Edward IV vanima tütreana võinuks arvatavalt pärida oma haihtunud vendade – keda ajalugu tunneb „Toweri printsidena”^{*} – õigused. Selle abieluga Lancasteri ja Yorki vahel, mis oli paavsti dispensatsiooni kohaselt „valmis jätma kõrvale kõik sellised vahetegemised”,¹³ viivitati teadlikult kuni 1486. aasta

^{*} Edward V (sünd 1470) ja Yorki hertsog Richard (sünd 1473). Poiste onu Richard III laskis parlamendil nad sohilasteks kuulutada ja Towerisse heita; printside jäljed kaovad pärast 1483. aasta suve. Nende kadumise kohta on esitatud mitmeid vastukäivaid teooriaid. – *Tõlkija märkus.*

jaanuarini; ning Henry VII ei lasknud oma naist kroonida peaaegu kahe aasta vältel, mis ajaks too oli juba sünnitanud poja ja pärija.

Juhtumisi ei pannud keegi kunagi ette, et Inglismaa troonile võiks istuda Margaret Beaufort ise, tahtejõuline ja imetusväärset õpetatud naine, veel neljakümnendateski eluaastates terve ja kõbus – rääkimata juba nooremast ja passiivsemast Yorki Elizabethist. Margaret Beauforti õigus oli lihtsalt tema enda entusiastlikul toel üle kandunud ta „kalleimale ja ainsale südamerõömule sessinatses maailmas...”, tema „heale kuningale ... ja ainsale armastatud pojale”.¹⁴ Inglismaa polnud Kastilia ja inglastel puudus pretsedent valitsevast kuningannast. Ehkki nii Yorki kui ka Lancasteri koad olid mõlemad eri aegadel edasi kandunud naisliini pidi, oli Henry I tütre Matilda õigus valitseda 12. sajandil sütitanud kodusõja ta nõo Stepheni vastu. Kui lõpuks tõusis troonile mitte Matilda, vaid ta poeg Henry II (veel Matilda eluajal), jäi naissoost pärijate küsimus ikkagi lahenduseta.

Henry VII haavatavus oma trooninõudluse legitiimsuse suhtes oli igati mõistetav. Kuid sel olid täbarad tagajärjed iseäranis Yorki soost valitsejakandidaatide jaoks, kes ehk arvasid, et nende taotlused seisavad tugevamal alusel. Tapalavale saadeti terve rida selliseid pretendentide – samas kui kuninga enda ebakindluse põhjuseks oli nimelt verega määratud pärand, mille ta oma pojale edasi andis. Siiski ei tohi unustada, et lisaks tegelikele Yorki rivaalidele tuli Henry VII-l oma võimuloleku algusaastatel tegemist teha kahe petise, Lambert Simneli ja Perkin Warbeckiga. Tagantjärele on kerge läbi näha valesid, mille kohaselt nad kujutasid endast mitmesuguseid Yorki soost troonipärijaid: Toweri printse Edward V-t ja Yorki hertsogit Richardit ning Clarence'i hertsogi poega Warwicki krahvi Edwardit. Tõllal tunnistas pretendentide ehtsust Edward IV õde ja seega justkui noormeeste tädi Burgundia hertsoginna Margaret. Eriti Warbecki nimetati Inglise ametlikes dokumentides alati „Yorki hertsogiks”.¹⁵ Mis kõige hullem, nende selja taga seisid sõjajõududega saamahimulised naabrid, sealhulgas Prantsusmaa ja Šotimaa, kes olukorrast kasu lõigata üritasid. Säärast koormat just hõlpsasti maha ei raputa.

Samal ajal, kui sellised asjaolud muutsid Henry VII võimalike võistlejate suhtes kahtlustavaks, isegi paranoiliseks, kuulas Aragóni

Fernando Tudorite juures maad. Esimesed ettepanekud, mis puudutasid Henry poja Walesi printsii Arthuri abielu Fernando tütre Catherine'iga, tehti arvatavasti juba 1487. aastal, kui Arthur (kes sündis 1486. aasta septembris) polnud aastatki täis ja Catherine veel mitte kahenegi.¹⁶ Pealtnäha edenesid kosjad jõudsalt. 1488. aasta aprillis usaldati dr Roderigo Gonzalva de Pueblale, keskealisele kastiillasele, kes oli olnud Hispaania valitsuse teenistuses ning oskas suurepäraselt keeli, tähtis ülesanne.¹⁷ Abilise assisteerimisel pidi ta koos Inglise kuninga esindajatega koostama abielulepingu projekti.

Õukondlikult rõõmustati kõvasti – eriti Inglise poole pealt. Näiteks õnnitles Henry juunis ülevoolavalt Fernandot ja Isabeli äsjase edu puhul võitluses mauridega ning avaldas lootust, et „veresidemed” muudavad nende vahel juba eksisteeriva sõpruse veelgi tugevamaks. Londonist teatas de Puebla, et kui kerkis üles abielu – ja alliansi – teema, olevat Inglise kuningas spontaanselt *Te Deum Laudamus*'t laulma puhkenud.¹⁸

Hispaanlaste reaktsioon oli mõnevõrra jahedam. Fernando – keda põhjusega tunti kui „toda kavalat katalaani” – plaanidesse ei kuulunud naita üks oma hästi välja õpetatud saadikutest „perekonda, mis võib iga hetk Inglismaalt välja kihutatud saada”, nagu ta ise kõvera muigega märkis. Pealegi olid hiljutised kodusõjad, ka Tewkesbury tapatalgud,* jätnud mandrielanike ühismällu jälje inglaste barbaarsusest. Kui inglased hakkasid kauplema tingimuste üle – nagu Catherine'ile vanemate poolt antav kaasavara või tema õigused Kastilia troonile –, märkisid Hispaania esindajad, et „arvestades, mis iga päev juhtub Inglismaa kuningatega, on üllatav, et Fernando ja Isabel oma tütre üldse ära julgevad anda”. De Puebla oli kindel, et see märkus poetati „ülisma viisakusega”, et inglased „ei tunneks solvumist ega läheks viha täis”.¹⁹ Ehkki arvata võib, et inglased olid vähemalt pisutki häiritud taolisest rõhutatud viitest nende hiljutisele tormilisele minevikule.

Henry VII jaoks oli kavandatav abielu piisavalt hinnaline, et olla väärt paari viisaka solvangu allaneelamist. Medina del Campo leping, mis järgnes 1489. aasta märtsis, oli tema esimene suurem läbimurre

* Tewkesbury lahing 4. mail 1471, milles Edward IV väed purustasid Lancasteride armeed, lõpetades sellega ühe etapi Rooside sõjas. – *Tõlkija märkus.*

Euroopa alliansside mõttes. Henryle oli oluline, et yorkistidest trooni-nõudlejad ei leiaks enam Hispaania pinnal varjupaika; ja nii Fernando kui ka Henry võisid kergemalt hingata ühises tegevuses Prantsusmaa vastu võitluses Bretagne'i pärast. Pealegi oli Henry kindlustanud hispaanlaste lubaduse võita oma pojale pruut, kes on suursugusem kui üksipuha milline Inglise valitseja abikaasa seitsaadik, kui Henry V kosis Catherine de Valois'.

Ent selliste kuninglike abielukaupade puhul oli lubadus siiski kaugel tegudest. Näiteks oli kõrgealine pärijanna Burgundia Marie kihlatud ei rohkem ega vähem kui seitse korda, enne kui ta lõpuks Austria Maximilianiga altari ette astus. Tema tütar ertshertsoginna Margarethe kasvas tegelikult üles Prantsuse õukonnas Charles VIII mõrsjana, enne kui too ta alandaval kombel ühe teise pärijatari, Bretagne'i hertsoginna Anne'i pärast maha jättis. See sundis eluröömsat ja vaimukat Margarethet märkima, kui ta Hispaaniasse infant Juani käte vahele purjetas, et kui ta peaks merereisi ajal hukka saama, võib hauakivile kirjutada, et ta oli kaks korda abielus, ent jäi siiski neitsiks („*encore est pucelle*”).²⁰ Suures dünastilises mängus polnud formaalsed kihlused, isegi mitte volitatud esindajaga korraldatud laulatused, mis lubasid printsessil seilata võõrale maale juba abielunaise staatuses (nagu ertshertsoginna Margarethe), mingil juhul täiesti vääramatud. Kindel polnud ükski lepe, mis jättis väljapääsu, kustkaudu üks osalistest võis kärmesti ja velpalt minema lipsata – kui see tol hetkel sobis tema riigi huvidega.

Aragóni Catherine oli Medina del Campo ajaks äsja kolmeseks saanud. Kui ta õppis tundma oma Inglise esivanemate ajalugu – Musta Printsi* ja oma kahekordse esiisa John of Gaunti seiklusi, suurt võitu Agincourt'i all –, siis polnud need mingid hämused legendid, vaid osakesed sellest teadmisest, milline ta tulevik Walesi printsessina olema saab. Lisaks veel romantilised lood ühe teise Arthuri, legendaarse kuninga õukonnast (kuninganna Isabeli raamatukogus leidis nende hispaaniakeelne versioon). Mingil ajal ilmusid Hispaania õukonda ristosõtta teel olnud Inglise rüütlid, täpselt nagu Inglise vibukütid lord

* Kuningas Edward III ja Hainault' Philippa vanim poeg, Walesi prints Edward (1330–1376). – *Tõlkija märkus*.

Scalesi juhtimise all olid hiljem võidelnud *reconquista* päevil.²¹ Kõik see – sest Catherine ei saanudki mäletada aega enne lepingut – aitas tal sügavalt tunnetada oma Inglismaaga seotud saatust.

Samas algasid läbirääkimised noore paari tegeliku kihluse asjus, nagu oli otsustatud Medina del Campos, alles 1496. aasta lõpus, Catherine'i üheteistkümnenda sünnipäeva eel. Arvestades rahvusvahelises olukorras vahepealse seitsme aasta jooksul toimunud keerde ja käänakuid, sobis abielu tol hetkel mõlemale lepingupoolele. Pealegi avaldas dr de Pueblale sügavat muljet siseriikliku stabiilsuse kasv Inglismaal. (Veelgi õnnelikum oli de Puebla kolm aastat hiljem, kui hukati Warwicki krahv Edward ning ta võis rõõmuga raporteerida, et „Inglismaale pole jäänud tilkagi kahtlast kuninglikku verd”).²² Samuti kasvas Catherine üles talle tugevasti sisendatud lojaalsusega Hispaania huvidele, tema oma perekonna huvidele. Kui aktsepteerida Catherine'i kaasaegse (ja hispaanlasest kaasmaalase) Ignatius Loyola asutatud jesuiitide ordu tuntud õpetust esimese seitsme eluaasta tähtsusest, siis istusid temas juba päris algusest peale sees nii teadmine oma Inglise tulevikust kui vankumatu kuulekus perekonnale.

1497. aasta jaanuaris tegi noor infanta dr de Pueblale ülesandeks täita tema kohta kihlatseremoonial. Selle tulemusena pandi Arthur ja Catherine augustikuus formaalselt Woodstockis paari, kusjuures de Puebla „asendas” Catherine'i. Vaatamata eelpoolmainitud eluliste hoiatustele kuninglike lubaduste kohta oli see siin vähemalt teoreetiliselt pühalik ja tõepoolest ka siduv tseremoonia. Kui selline *per verba de praesenti* (s.t kohe jõustuv, vastandina *per verba de futura* kihlusele, mis jõustus mingi aja pärast tulevikus) liit ka lihaliku ühenduse näol teoks tehti, oli tal kiriku seaduste järgi abielu jõud. Kahtlemata ei tulnud selline ühendus kõne allagi, kui Arthur viibis Inglismaal ja Catherine Hispaanias. Kuid nüüdsest kandis Catherine ametlikult Walesi printsessi tiitlit.

Kihlus tõi endaga kaasa uue laine südamlikke kirju nelja asjassepuutuva kuningliku lapsevanema vahel. 1497. aasta detsembris, tänades Isabeli hiljutise sõpruseavalduse eest, märkis Henry VII, et ta lihtsalt ei suuda kujutleda kiindumust, mis oleks tema omast sügavam või siiram.

Nende laste abielu pelgalt kindlustab selle hiilgava sõpruse igavese jätkumise. Yorki Elizabeth omakorda avaldas viisakalt heameelt – enda sõnul – „läheduse” üle, mis teeb Catherine’ist „meie ühise tütre”.²³

Üks paljuvaieldud küsimusi, mida noorte kuninglike isikute vahel sõlmitud abielulepingud tõstasid, oli millal ja millises arenguetapis peaks kihlatud printsess oma peigmehe kodumaale lahkuma. (See omakorda oli seotud tema kaasavara üleandmisega – järjekordne alatine tüliõun, iseäranis siis, kui vaidluse osapoolteks olid sellised vanemad nagu Aragóni Fernando ja Henry VII; kui ühest oli kiiresti saamas diplomaatilise alttõmbamise võrdkuju, teine aga oli omandamas samavõrra ebameeldivat kuulsust ülemäärase kitsiduse pärast.) „Walesi printsess” sai terve rea instruksioone elu kohta Inglise õukonnas nii oma tulevaselt ämmalt kui ka naiselt, kes oli Kuninganna-ema kõiges välja arvatud ehk tiitel, Richmondi krahvinnalt Margaret Beaufortilt. Catherine peaks üritama õppida prantsuse keelt, praktiseerides oma Prantsusmaal üles kasvanud vennanaise erts-hertsoginna Margarethe abiga, et ta suudaks selles keeles vestelda, kui Inglismaale jõuab.

Järgmine palve oli, et Catherine harjutaks end veini jooma. „Inglismaa vesi,” kirjutas Yorki Elizabeth nukralt, „pole joodav, ja kui ka oleks, siis ei lubaks selle pruukimist meie kliima.”* Vahepeal armastas kuningas de Puebla sõnula rääkida oma väikesest miniast, omamoodi hardunud moel, millega seoses võeti aupaklikult kõneks ka Isabeli väljapaistev reputatsioon: „Ta ütles, et annaks poole oma kuningriigist, kui tüdruk [Catherine] oleks samasugune kui ta ema.”²⁴ Ent samal ajal, kui Henry ootas kannatamatult Catherine’i saabumist, soovitas dr de Puebla ikka veel diplomaatilist viivitust.

Teine, rivaalitsev Hispaania saadik, Don Pedro de Ayala, kes oli hoopis maise tegelane kui de Puebla ning oli pealtnäha akrediteeritud Šoti kuninga juurde, kuid tegelikult veetis aega Inglise õukonnas poosetades, uskus vastupidiselt, et Catherine tuleks Inglismaale läkitada nii kähku kui võimalik. Tema vaatepunkt esindas kõrki šovinismi, mis illustreerib seda põlgust, millega tahumatut Inglismaad veel tollalgi

* Veejoomist peeti tollal ohtlikuks. Need, kes ei saanud endale veini lubada, jõid õlut – kalja – ning enamikus majapidamistes oli oma pruulikoda.

koheldi. Tunnistades küll, et „selle saare inimeste kombed ja eluviis” põhjustaksid Catherine’ile „suurt ebamugavust”, pelgas ta, et „printsess võib loota elada õnnelikult ainult juhul, kui ta ei mäleta neid asju, mis paneksid ta vähem nautima seda, mida ta siit eest leiab. Seepärast oleks siiski kõige parem ta otsekohe siia saata,” kirjutas de Ayala 1498. aasta juulis, „enne, kui ta on õppinud hindama meie [Hispaania] elukombeid...”²⁵

1499. aasta nelipühade ajal – 19. mail – kell kümme hommikul pärast missat leidis Bewdley lossis Warwickshire’is aset esimene laulatusteremooniatega, mis pidid ühte siduma Walesi printsi Arthuri ja Aragóni Catherine’i. Prints Arthur kõneles de Puebla aruande kohaselt „valjul ja selgel hääl”, kinnitades, et tal on hea meel sõlmida „igavene abielu Walesi printsessi Catherine’iga”. Nõnda tegi ta mitte ainult kuulekusest paavstile ja oma isale, „vaid ka sügavast ja siirast armastusest nimetatud printsessi, oma naise vastu”.²⁶ (Viide paavstile oli tingitud dispensatsioonist, mis väljastati Arthurile, et ta saaks abieluvande anda – ta polnud veel neliteist täis ning oli seega alaealine.) De Puebla enda roll, tolle aja normide järgi üpris tavaline, oli etendada printsessi; niisiis ta mitte ainult ei hoidnud järgnenud banketil printsil paremast käest, vaid ka asetas ettenähtud sümboolse jala kuninglikku abieluvoodisse.

Jällegi näidati üles hella, isegi sentimentaalset rõõmujoovastust. Ja seekord lubati noorel pruudil-peigmehel oma osa täita: Arthur hakkas „kallile kaasale” ladinakeelseid (mida mõlemad mõistsid) kirju saatma. Midagi liigutavat on nendes koolipoisiläkitustes, mis tema eest kahtlemata valmis kirjutati, ent mida ta ilmselge hoolega kopeeris, ning samuti ta oma käega lisatud kunstipärases adresseeringus: „Printsess Katerinele [*sic*], Walesi printsessile, Cornwalli hertsoginnale, *me plurimi dilecte* [kõige kõrgemalt austatud]”. Tundub, justkui ei suudaks kolmeteistaastane poiss kõige selle kõrgelennulise keelekasutuse varjus mitte tunda erutust asjaolust, et tal on nii täiskasvanulik suhe. „Tõesti on need Teie kirjad,” kirjutas ta, „mis Teie oma käega kirja pandud, teinud mind nii rõõmsaks ja õnnelikuks, et ma juba kujutasin ette, kuid näen Teie Kõrgust ning vestlen temaga ja emban oma armastatud naist.”²⁷

Ent mis Fernandot puudutab, siis usaldas tema seda tehingut – või tehingusõlmijat – nii vähe, et käskis ühel teisel Hispaania saadikul Londonis de Pueblat kotkapilgul jälgida kartuses, et Henry VII on doktori ära ostnud. Too pidi ühtlasi hoidma kõrvad lahti teiste Arthuri tarvis läbi räägitavate kosjakaupade koha pealt mõne rivaalitseva riigi printsessiga, ning Catherine'i tuli alati nimetada „Walesi printsessiks”.²⁸ Veel üks ettevaatusabinõu, mille tarvituselevõtmist Fernando nõudis ja mille üle de Puebla tema nimel 1500. aasta sügisel läbirääkimisi pidas, oli teine volitatud asemikuga laulatus Inglismaal kohe, kui Arthur täisikka jõuab (mis näitas Fernando kahtlusi mitte ainult Henry VII, vaid ka paavsti dispensatsiooni suhtes).

Sel moel sõlmiti printsi ja ihulises olekus de Puebla, vaimlises olekus Catherine'i vahel peagi pärast Arthuri neljateistkümnendat sünnipäeva Walesi piiril Ludlow' lossis veel üks „igavene abieluliit”. Ja veelkord kandis de Puebla ette sellest suurest austusest, mida tema kui Walesi printsessi asemiku suhtes üles näidati – „rohkem kui talle on terve elu jooksul osaks saanud” –, kui ta printsi paremal käel laua taga istus ning talle banketil kõik road esimesena ette kanti. Fernando ja Isabel olid samavõrra haaratud (vähemalt avalikkuse ees) ülevoolavaist tunnetest Henry vastu. Üksteise järel käidi välja tavalised õukondlikud klišeed: „Me armastame teda ja Walesi printsi, Meie poega, nii palju, et oleks võimatu neid veel rohkem armastada,” ja nii edasi ja nii edasi.²⁹ Samal ajal aga jätkus kulisside taga positsioonisõda Catherine'i isiku saabumise üle Inglismaale ja Catherine'i kaasavara loovutamise üle Inglise kuningale.

Lõpuks jõuti veel 1500. aasta jooksul kokkuleppele, et Catherine peaks alustama teekonda Inglismaale kohe pärast oma kuueteistkümnendat sünnipäeva. Ent Catherine'i viimaseks, otsustavaks lapsepõlveaastaks oli Hispaania kuninglik perekond sootuks teistsugune kui too enesekindel üksus, milles ta oli üles kasvanud. Fernandole ja Isabelile oli osaks langenud terve rida kohutavaid tragöödiad, mis olid sama võrra kurvastavad ka isiklikul tasandil, sest niisugused perekondlikud õnnetused mõjusid ühtlasi hävitavalt Fernando Euroopa-poliitikale.

Esimene neist oli kõige hullem. 1497. aasta oktoobris suri pärast lühikest haigust Catherine'i jumaldatud vend infant Juan, kes oli äsja

abiellunud ertshertsoginna Margarethega. „Nõnda kustus kogu Hispaania lootus,” kirjutas Pietro Martire.³⁰ Kuninganna Isabel sellest loögist ei toibunudki. Ta oli nelikümmend kuus aastat vana. Ta tervis, mida olid veelgi nõrgestanud ränkkrased sõjakäigud sagedaste raseduste ajal, polnud kunagi väga tugev olnud. Enam polnud Aragónil otsest meessoost pärijat, Kastilia troonijärglus läks aga Isabeli vanima tütre, Portugali kuninganna Isabeli kätte. Ja saatus polnud veel Katoliiklike Majesteetidega lõpetanud. Portugali Isabel ise suri järgmise aasta suvel kahekümne kaheksasena, sünnitanud poja Migueli, kes oma lühikese elu jooksul, mil aragoonlased ta positsiooni tunnustasid, oli nii Hispaania kui Portugali trooni pärijaks.

Pärast imikust Portugali printsi Migueli surma läks troonijärglus nüüd Katoliiklike Majesteetide teisele tütrele Juanale, Austria Habsburgide soost ertshertsog Philippi* naisele. 1500. aasta veebruaris sünnitas Juana poja Karli. Oli ilmne, et see Habsburgide verd lapsuke oli kõige tõenäolisem kandidaat pärimaks nii Hispaania trooni kui ka vanaisa Maximiliani impeeriumi. Vähemalt oleks Migueli troonileasumine võimaldanud Fernando tütrepojal Iberia poolsaare ühendada. Ent nüüd olid Fernando poeg ja vanim tütar surnud. Ja tema hiilgavalt planeeritud dünastilised abielud, kaugel sellest, et suurendada ta oma kuningliku koja võimu, paistsid ulatavat Hispaania krooni kandikul Habsburgidele.

Catherine'i viimased kuud ema kõrval olid nukrad. Läänud oli isegi temast kolm aastat vanem õde María: saadetud 1500. aasta oktoobris naiseks oma õemehele, lehestunud Portugali kuningale veel ühes katses säilitada seda hinnalist sidet. Catherine'i suurejooneline reis loodesse läbi kogu Hispaania 1501. aasta suvel polnud eriti rõõmsam. Viivitusi tekkis veelgi. Fernando jumalagajattu noorima tütrega ohustas järjekordne mauride ülestõus. Catherine ise kannatas oma teekonna vältel tõve all, mida kutsuti „madalaks palavikuks”,³¹ see oli väljend, mis tähistas tervet hulka haigusi, tänapäevastes terminites teatud gripi-vormist kuni (täiesti mõistetava) teismeea depressioonini.

Üks Catherine'i viimastest peatustest enne laevaleasumist A Coruñas 17. augustil oli Santiago de Compostelas, kus ta veetis öö

* Kastilia valitsejana Felipe I. – *Tõlkija märkus.*

palves püha Jaakobuse kabelis, nagu olid minevikus teinud nii paljud ristisõdijad. Ent palved ei suutnud teda päästa veel ühest katsumusest juba merel. Äge torm Biskaia lahel ajas laeva tagasi Hispaania rannale. Alles septembri lõpus sai Catherine uuesti teele asuda Inglismaa poole, mis tema saabumist kannatamatult ootas.

Hiljem polnud sugugi vähe neid kroonikuid, kes väitsid, et nood õnnetu ajastusega tormid kuulutasid ette Catherine'i murerikast tulevikku. Ka Catherine ise olevat märkinud oma esimese abielu saatusele viidates, et „see torm ennustas ette häda ja viletsust”. Ent kuna Biskaia lahel pole rajutuuled sugugi haruldased, kannatas Catherine pigem, nagu Henry VII märkis, „marutseva mere põhjustatud kurnatuse” kui halbade ennete koorma all.³² Teinegi reis polnud märkimisväärselt rahulikum – sügisese pööripäeva paiku oli ilm alati heitlik – ent see viidi vähemalt lõpule. 1501. aasta 2. oktoobril saabus Walesi printsessi Inglismaale eskortima määratud pisike laevastik Portsmouthi väina.

„Printsessi poleks saadud vastu võtta suurema rõõmutsemisega kui ta olnuks ka Lunastaja ise,” kirjutas üks Catherine'i Hispaania saatjaskonna liige.³³ Vastuvõtt algas spontaansete tervitustega läänekrahvkondade elanikelt, keda liigutas noore printsessi suursugusus ja söakus, aga ka sarm ja väarikus. Kaldale astudes palus Catherine otsekohe, vaatamata oma katsumustele – ta oli tõesti olnud rängalt merehaige – ja võtmata isegi aega, et riideid vahetada, end kirikusse viia, et lugeda tänupalve turvalise päralejõudmise eest. (Siin lõi välja Isabeli vaim ja õpetus.) Inglise rõõm oma kuningliku pruudi üle – mitte ainult mere tagant saabunud Hispaania kuningatütre, vaid ka printsessi üle, kelle soontes voolas puhas, rikkumata Plantagenetide veri – jätkus terve tema reisi vältel itta, Inglise õukonda, mis tollal asus Londoni lähedal Richmondi palees.

Pärast nii paljusid viivitusi ja nurjumisi oli Henry enda erutus võrdne ta alamate omaga, kes teekonnal soojendasid Catherine'i südant truuduseavaldustega (kui ta ka nende sõnadest aru ei saanud, oskas ta vähemalt hinnata nende tundeid). Viimasel hetkel otsustas kuningas mitte oodata „Walesi printsessi” Richmondis, nagu oli kavatsatud, vaid

asuda ise teele talle vastu, olles enne võtnud sleppi Ludlow'st saabuva prints Arthuri. Bathi piiskopi loss Dogmersfieldis Hampshire'is umbes nelikümmend miili Londonist pidi saama esmakohtumise paigaks. Kahtlemata oleks meeldiv tõlgendada kuninga ebaharilikku kannatamatust inspireerituna sellest peaaegu talumatust poolvanemliku kiindumuse koormast, millest olid andnud tunnistust aastate jooksul vahetatud kirjad. Ent tegelikult oli kõige taga midagi hoopis kaalutletumat.

Kuidas Walesi printsess õigupoolest välja nägi? Nagu Uskmatu Toomas pidi kuningas Henry poja mõrsja oma silmaga üle vaatama, et olla kindel, et tütarlaps on terve, abielukõlbulik – vähemalt nii palju kui pealt paista, ja tol ajastul luges välimus selles osas vägagi palju – ja eelistatavalt samuti kena väljanägemisega. Kuningas, kes oli saatnud Hispaaniasse spetsiaalse palve, et Catherine'ile antaks kaasa ainult kaunitaridest õuedaamid, ei tegutsenud sugugi puhtast silmailust (või meelegeast) lähtuvalt. Tol ajal usuti seost kauni näo ja meeldiva iseloomu vahel, nagu ka seost terve välimuse ja viljakuse vahel. Kaugelt pärit printsesside puhul jäi alati väike kahtlus, hoolimata saadikute parimaist pingutustest kaup üle vaadata (täpselt nagu Arthurit oli aastaid tagasi demonstreeritud Hispaania esindajatele kui pealtnäha suurepärase tervisega imikut).

Ent Dogmersfieldis saabus vastastikustele joovastushüüetele äkiline lõpp. Sest kuningale öeldi teravas toonis, et antud hetkel ei tule kõne allagi, et ta võiks Catherine'i isiklikult üle vaadata. Kõrgest soost Kastilia pruudina pidi Catherine jääma loori varju nii oma abikaasa kui äia silmade eest, kuni pühalik talitus on sooritatud.* Hetkeks tekkis koguni inetu vastasseis Bosworthi lahingu võitja – mehe, kes oli kuusteist aastat varem endale Inglise krooni kahmanud ega olnud seitsaati oma otsustes vankuma löönud – ja hirmuäratava Doña Elvira Manueli, Hispaania matriarhi vahel, kelle kuninganna Isabel oli määranud Catherine'i eest hoolitsema. Doña Elvirat nimetati Catherine'i

* Selline Inglismaal tundmatu looritamise oli osa tugevast moslemipärandist, mis oli juurdunud Hispaania kultuuris; sõjalisest vallutusest välja tegemata imiteerisid suurtugu Hispaania daamid õigupoolest lõunapoolsete moslemiõukondade keerukaid kombeid.

kaaskondlaste märkimisväärselt pikas loetus (mis lõppes ta saatjaiks oleva kahe orjatariga – ilmselt mauridest vangid) „esimeseks õuedaamiks ja magamiskambri ülemaks”: ta ei kavatsenudki oma positsiooni loovutada. Teisalt osutas kuningas Henry, et kuna Catherine on nüüd tema minia, on ta õigupoolest Inglise alam – nii et kummalised iidsed Kastiiilia kombed ei oma suuremat tähtsust.

Lõpuks otsustati vaidlus Catherine'i Inglise tuleviku ja mitte Kastiiilia mineviku kasuks (pragmaatiline lahendus, mida arvatavasti oleksid toetanud ka kuninganna Isabel ja kuningas Fernando, šokeeritud Doña Elvira pahameelele vaatamata). Loor tõsteti üles. Catherine tegi sügava reveransi sümboolse kuuletumisena Inglise kuningale.

Milline õnn, et Henry oli otsekohe võlutud sellest, mida ta nägi! Ei olnud seal mingit pettust ega valskust. Kergenduse ja rõõmu segus suutis kuningas Catherine'i kohta märkida, et ta „imetleb suuresti tema ilu ja samuti meeldivaid ning väarikaid kombeid”. Walesi prints järgis kuulekalt isa eeskujule. Ta polnud eladeski tundnud nii suurt rõõmu, kirjutab ta mõned nädalad hiljem ämmale-äiale, kui nähes „oma mörtsja armast palet”.³⁴

Isegi kui arvestada taktitundelist liialdust, on selge, et kuue- teistkümnenda sünnipäeva künnisel Catherine'ile oli omane niisugune nooruslik kenadus ja värske välimus, mis hurmas vaatlejaid mitte ainult perekonnas, kuhu ta mehele läks. Osalt võib selle kanda ka ta näojume arvele: infanta loomupäraselt roosasid põski ja valget nahka imetleti suuresti ajastul, mil meik – „värv” – määriti peale kohmakalt, seda oli kerge märgata ning üldise tavana halvaks panna. Kirjeldades võõramaiseid printsesse oma isandatele, rõhutasid välisriikidesse läkitatud saadikud alati nahatooni, hoolikalt ära märkides, kas see oli „värvitud” või mitte. Hele jume nagu Catherine'il arvati väljendavat rahulikumat ja heatujulisemat temperamenti kui „pruun” (või kahkjast). Ka Catherine'i juuksed olid heledad ja tihedad, punakaskuldse varjundiga, ta palgejooned puhtad ja korrapärased meeldivaldava ovaalse kujuga näos.

Ehk meenutas Catherine'i hele jume, mis oli nii kaugel tavapärasest ettekujutusest tõmmunahksest hispaanlasest, vaatajatele seda ühte kaheksandikku inglise verd ta soontes: Catherine'ist kaheksa aastat

vanem Thomas More oli üks neist, kes tõelises Inglise ksenofoobilises vaimus pilkas Catherine'i hispaanlastest kaaskondlasi, kes olevat „naeruväärsed ... pügmeelikud etiooplased nagu põrgusigidikud”. Ent Catherine'i enda kohta kirjutab ta, et „tema juures ei puudu mitte midagi, mis peaks olema kõige kaunimal neil”.³⁵

Kui kaunis jume oli Catherine'i parim külg, siis tema suurimaks puuduseks oli pisike kasv. Ka kõigi Kastilia õukonnas viibitud aastate jooksul sisse harjutatud suursugune hoiak ei suutnud varjata asjaolu, et ta oli äärmiselt lühike, isegi tilluke. Aastaid hiljem pidi üks lojaalne poolehoidjagi tunnistama, et Catherine oli „kasvult madalavõitu”, lisades kähku „ent siiski meeldiv”. Samuti oli ta tüsedapoolne – kuid tol ajastul peeti nooruslikku ümarust ihaldusväärseks, see usuti näitavat tulevast viljakust. Kontrastina oli Catherine'i hääl madal ja naisterahva kohta „vali ning kõlav”, mis kahtlemata aitas kaasa sellele võluva väärikuse muljele, mille ta kõikidele vaatlejatele jättis ja mis tegi tasa selle, mis tal pikkuses puudu jäi.³⁶

Catherine omalt poolt võis olla vähem hurmatud oma peigmehe välimusest, kui tema kuninglik kasvatus oleks antud teemal lubanud muud kui vaid kõige kohusetundlikumaid mõtteid. Walesi prints Arthur oli nüüd viieteistkümne aastane, ent ta oli nii igerik ja alarenenud, et näis palju noorem. Ta oli sündinud enneaegsena – vähemalt kuu, võib-olla ka kaks – ning polnud kunagi õieti toibunud sellest äpardunud elualgusest. Kui rääkida pikkusest, siis Catherine võis küll olla lühike, ent Arthur oli veel pool pead lühem; nii Yorki kui ka Lancasteri koja kauaigatsetud meessoost pärija jättis mulje, et on pelgalt laps – ja pealegi nõrguke laps.³⁷ Ka tema oli väga heledanahaline, ent Catherine'i terve roosapõsise jumeta oli tulemuseks murettekitav kalbus. Arthuri vanaisa Edward IV, selle blondi hiiglaste suurepärase geenid, mis kombineerituna tema kauni kaasa Elizabeth Woodville'i omadega tegid Arthuri nooremast vennast ja õdedest Euroopa kõige kenamad ja elujõulisemad printsi ja printsessid, olid pisikesest kurvast Walesi printsist mööda läinud.

Isegi Arthuri nimi, see legendaarse kuninga nimi, näis mõnitavat toda habrast noorukit; ent õigupoolest polnudki prints ristitud oma kõige väljapaistvama müütilise esiisa järgi. Tudorite selleteemalised

manipulatsioonid ajalooa tulid alles hiljem. Printsipi õpetaja Bernardus Andrease andmetel sai Arthur tegelikult nime oma sünnihetkel valitsenud taevatahe järgi – ilmselt oli see Arktuurus Suure Vankri sabas.³⁸ Vähemalt oli noorele printsile (nagu ta mõrsjalegi) antud suurepärase klassikaline haridus. Andreas meenutas, et poiss oli „kas pähe õppinud või oma silmadega lugenud ja oma sõrmedega lehitsenud” selliseid autoreid nagu Homeros, Vergilius ja Ovidius ning selliseid ajaloolasi nagu Thukydides ja Livius. Olles kirjavahetust pidanud ladina keeles, suutis arglik noorpaar omavahel suhelda vähemalt sel viisil, kuna Catherine ei osanud inglise ega Arthur hispaania keelt.

Kahjuks osutus, et Catherine'i muidu sorava ladina keele häädus erines kuningas Henry ja prints Arthuri omast, nii et tütarlaps ei suutnud end ikkagi arusaadavaks teha.³⁹ Vaid Inglise piiskoppidel õnnestus raskusi trotsides temaga mingit sorti kontakt saavutada. Samuti ei saanud prints ja printsess isegi koos tantsida. Nende sellealane ettevalmistus – ehkki küll oluline igas renessansiõukonnas – oli jällegi täiesti erinev. Nii pidi Catherine rahulduma hispaania tantsudega, Arthur aga keerutas jalga inglise kombel mõnede daamidega Inglise õukonnast.

Ometi ei lugenud miski sellest vähimalgi määral, arvestades, et Arthur oli viimaks ometi õnnelikult pilgu heitnud oma „kalleimale kaasale”. Tollaste kuninglike abielude normi kohaselt oli juba iseenesest erakordselt õnnelik juhus, et paar oli umbkaudu samaealine, osa kaasavarast oli ette ära makstud ning leping peaaegu sõlmitud. Optimistlikus meeolus asus kuningas Henry koos poja ja miniaga teele Londoni poole viimaseks, kõige viimaseks laulatustseremooniaks Püha Pauluse katedraalis.